

Nr 1013

Av herr **Nyberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 40, med förslag till lag om ändrad lydelse av 9 § kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753).

I Kungl. Maj:ts proposition nr 40 föreslås en sådan ändring av 9 § kommunallagen, att avsteg skall kunna göras från den f. n. obligatoriska föreskriften i paragrafen att valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje. Ändringen motiveras i huvudsak med att en kommun efter kommunsammanläggning kan bestå av geografiskt skilda områden. Behåller man bestämmelsen om att valkrets skall kunna omslutas av en sammanhängande gränslinje kan sålunda den situationen uppstå, att föreskriften i lagen om att valkrets skall ha minst tio fullmäktigemandat icke kan iakttagas.

Av propositionen framgår icke, att några sådana fall som ligger till grund för lagändringen hittills har inträffat. Det talas om att det "kan komma" att bildas sådana kommuner. Att detta kan bli förhållandet skall icke heller bestridas. Även om behovet av en lagändring sålunda icke torde vara särskilt stort synes det vara motiverat, att en sådan kommer till stånd. Hur den skall utformas är emellertid en fråga som kan diskuteras.

Såvitt bekant har ingen utredning föregått det nu framlagda förslaget. I varje fall hänvisas icke till någon sådan i propositionen. För att lösa den fråga som propositionen avser kan olika åtgärder tillgripas. En sådan är den lösning som anges i propositionen. En annan synes vara att lagen ändras på så sätt, att en valkrets skall — under vissa förutsättningar — få rätt att välja mindre antal fullmäktigemandat än tio. En sådan undantagsbestämmelse skulle sålunda kunna gälla för den del av en kommun som blir geografiskt avskild från kommunen i övrigt. I regel skulle det komma att röra sig om en kommun inom ett block, som vill vänta med sammanläggningen till en senare tidpunkt än den som de övriga kommunerna enats om.

Risken med den lagändring som föreslås i propositionen är att den kan missbrukas. Sådana situationer kan uppstå, att en viss indelning i valkretsar kan bli gynnsammare för något eller några partier än för andra. Det kan då ligga nära till hands att utnyttja denna möjlighet. Så som paragrafen utformats i propositionen ger den icke heller några garantier för att den kommer att tillämpas endast i de fall, då det rör sig om kommunsammanläggningar. Därest en lagändring skall beslutas med anledning av den nu föreliggande propositionen bör i lagtexten klart utsägas, att den skall

få tillämpas endast när det är fråga om sammanläggning av kommuner. Ett sådant tillägg till paragrafen synes lagtekniskt icke stöta på några svårigheter.

Det kan emellertid ifrågasättas, om icke frågan borde närmare utredas innan riksdagen fattar beslut. Som förut framhållits torde nämligen även andra lösningar än den som föreslagits i propositionen vara möjliga. De nya bestämmelserna synes endast i undantagsfall komma att tillämpas före 1970 års val. Något hinder för att låta närmare utreda frågan — t. ex. genom valtekniska utredningen eller genom utredningen angående landstingsvalkretsar och mandatantal — och få ett förslag framlagt till årets höstriksdag eller till 1969 års riksdag synes icke föreligga. Detta förutsätter att propositionen avslås och att utredning verkställs.

Med stöd av vad sälunda anförts föreslås,

A. 1. att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 40,

2. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning och förslag i frågan till 1968 års höstriksdag eller till 1969 års riksdag;

B. att riksdagen — därest yrkandena under A icke skulle bifallas — vidtar en sådan ändring i 9 § kommunallagen, att det klart utsägs att avsteg från regeln om sammanhängande gränslinje för valkrets skall kunna ske endast vid kommunsammanläggningar;

C. att vederbörande utskott i händelse av bifall till yrkandet under B utarbetar erforderlig ändring i lagtexten.

Stockholm den 19 mars 1968

Olaus Nyberg (fp)